

УДК 7.01:004

РОЛЬ ART-DIRECTION У ВІЗУАЛЬНО-КРЕАТИВНІЙ СТРАТЕГІЇ КУЛЬТУРНИХ ПРОЄКТІВ

ДОВЖЕНКО Ірина

Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені
І.К.Карпенка-Карого, Київ, Україна
dovzhen@outlook.com

В роботі розглянуто поняття «арт-дирекшн» як багатоваріантний план для візуалізації креативної ідеї творчого проєкту, проаналізовано генезу і основні етапи розвитку поняття «арт-дирекшн», його взаємозв'язки як творчої діяльності у просторових і просторово-часових мистецтвах: аудіовізуальному, дизайні, виявлено особливості застосування арт-дирекшену під час розробки і створення аудіовізуального проєкту.

Ключові слова: арт-дирекшн, культурні проєкти, візуально-креативна стратегія.

ВСТУП

Стрімкі видозміни сучасної реальності під впливом активного розвитку цифрових технологій змінюють духовні пріоритети людини, соціальні і культурні цінності. Із зростанням їх значення в суспільному житті як ресурсу розвитку, глобальним впливом на суспільства, держави, нації, набуває актуальності проблема збереження розумної рівноваги між негативними і позитивними впливами, між віртуальним і реальним світом. Забезпечити таку рівновагу може постійне оновлення і розвиток культурного простору, в основі якого лежить творча діяльність людини. Культурні проєкти, як уособлення гармонійного поєднання креативності, естетичного і художнього мислення, здатні зберегти таку рівновагу, надавати можливість інтелектуального, духовного і морального зростання людства.

Культурні проєкти в галузі аудіовізуального мистецтва представляють не аби який інтерес і цінність як безпосередньо для самої галузі, так і для освітньої сфери, зокрема в процесі прослуховування навчальної дисципліни «Режисура зйомки і монтажу» студентами фотовідео- motion- та web-дизайнерами в Київському національному університеті технологій та дизайну (КНУТД). Вивчення дисципліни передбачає ознайомлення як з уже існуючими поняттями і термінами, так і з новими, що з'являються у процесі виробництва творчої продукції, такими, наприклад, як «арт-дирекшн». Також у засвоєнні знань і оволодінні практичними навичками важливим є не тільки виконання навчальних вправ, а й участь студентів в розробці культурних проєктів.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою наукової розвідки є розгляд поняття «арт-дирекшн», як візуально-креативної стратегії в процесі виробництва творчого продукту. Для її

досягнення і вирішення поставлених завдань були використані наступні наукові методи: історичний – для вивчення хронології виникнення та етапності розвитку поняття «арт-дирекшн», аналізу і синтезу, систематизації і узагальнення – для виявлення складових арт-дирекшену як процесу візуалізації творчої ідеї, формування теоретичної бази дослідження і висновків; практично-експериментальний – для виявлення характерних ознак застосування принципів арт-дирекшену як процесу творення екранного продукту за результатами розробки і створення культурних проєктів студентами КНУТД під час вивчення дисципліни «Режисура зйомки і монтажу».

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Виробництво творчого продукту супроводжується появою і застосуванням нових понять і термінів. Їх використовують творці і організатори виробництва для комфортного спілкування і підприємницької діяльності. Часто нова термінологія виникає з поєднання або запозичення іноземних слів, словосполучень і виразів. Так сталося з поняттям «арт-дирекшн». Пошуки етимології поняття спрямовують до простого перекладу англійського словосполучення “art direction”, що означає: art - мистецтво, direction – напрям. Отже, арт-дирекшн – це мистецтво спрямування напрямку, або ж, коли мова заходить про творчі проєкти в аудіовізуальному мистецтві та дизайні, арт-дирекшн означає галузь, яка відповідає за візуальний напрям, точніше обирає візуальний напрям для реалізації креативної ідеї [1].

Аналітичний огляд Інтернет джерел дозволив відкрити завісу таємничості походження і застосування поняття «арт-дирекшн». Його пов'язують з дизайнерською сферою. Так, наприклад, інтерактивний арт-директор і дизайнер Д. Молл у статті 2010 року «Art Direction and Design» запропонував розглядати поняття як «художній напрям в Інтернеті, який характеризує одну з останніх тенденцій в інтерактивному дизайні». Він також пов'язує арт-дирекшн з таким поняттям, як «художнє керівництво» і зазначає, що «художнє керівництво надає дизайну змісту і людяності» [2]. Точку зору Д. Молла в розумінні арт-дирекшену, як художнього керівництва, поділяють і більшість його сучасників – Д. Рідл, старший арт-директор Big Spaceship та К. Кешдоллар креативний директор Harry Cog, думки і вислови яких, дизайнер наводить в тексті статті.

Цікаву думку висловлюють автори статті 2017 р. «There is a Difference Between Design And Art Direction» [3]. Вони зазначають, що «художній напрям передає конкретні повідомлення певним групам людей, ...несе людяність у повідомленнях, дозволяє повідомленням провокувати дію. Він перетворює візуальну зустріч на візуальний досвід» [3].

Але задаймося питаннями: “Чи має арт-дирекшн відношення тільки до однієї сфери творчої діяльності - дизайну? Можливо таким терміном позначають творчу діяльність також і в галузі аудіовізуального мистецтва?”

Відповіді на питання знаходимо в статті К. Харна 2016 року «What is Art Direction & Production Design?» [4]. Спираючись на власний досвід у кіновиробництві, автор дає тлумачення поняттю «арт-дирекшн», порівнюючи його з терміном «управління проєктами» і вводить у словообіг статті термін

«арт-директор». К. Харн переконаний, що робота арт-директора полягає у сприянні реалізації творчого задуму художника-постановника і стверджує, що такий розподіл надає фільму “унікальної візуальної ідентичності” та впливає на фінальний вигляд фільму[4]. Тут логічним виглядає проведення паралелі між вже існуючими й усталеними термінами, що застосовуються у сфері аудіовізуального мистецтва, розуміючи арт-дирекшн як продюсування екранного проєкту, а «арт-директора» як режисера. Як бачимо терміни, що використовують автори статей для тлумачення поняття «арт-дирекшн» спрямовують науковий пошук до історії просторових і просторово-часових мистецтв, щоб прослідкувати його генезу, взаємозв'язок і взаємовплив еволюційних процесів поняття.

Історія походження арт-дирекшн як організаційно-творчої діяльності відсилає до найдавніших часів, коли митці та дизайнери для своєї творчості застосовували ручні техніки: малювання, живопис, рукопис. Протягом століть він зазнавав уточнень і трансформацій: від меценатства давньоримського політичного діяча I ст. до н.е. Гая Ціліяного Мецената, продюсування кіно француза Шарля Пате на початку XX ст., художнього керівництва людині-легенди, співзасновника щотижневого світського журналу «New York Magazine», американця М. Глейзера, креативного директора британського журналу «Esquire», англієця Н. Міллінгтона, який спеціалізується на створенні вишуканого контенту для брендів моди, стилю життя, автомобілів і технологій до арт-дирекшну. З появою комп'ютерів і цифрових технологій наприкінці XX ст. відбувається його конкретизація, у 2000-х формується поняття «арт-дирекшн», яке продовжує артикулюватися і набувати розголосу в наш час. І, якщо “арт-дирекшн” розглядається як художній напрям, який спрямовує, поєднує, корегує усі аспекти проєкту, **ТОБТО ЗДІЙСНЮЄ** художнє керівництво, управління, будь-то дизайн чи візуальні медіа, то безпосередній творець, від якого залежить втілення творчої ідеї, - це арт-директор або ж режисер.

Під час вивчення дисципліни «Режисура зйомки і монтажу» студентами КНУТД було розроблено, створено і репрезентовано замовникам і творчій спільноті декілька культурних проєктів. В дослідженні розглянуто два з них – «Судацька фортеця. Генуезці в Криму» (2021, хр. 3'26) на замовлення Національного Заповіднику Софія Київська та “Мінливий світ живопису Тараса Триндика” (2021, хр. 27'18) на замовлення культурно-художнього комплексу «Arterea», м. Київ. І, якщо перший присвячений унікальному археологічному і архітектурному комплексу III-XVI століття на березі Чорного моря Судацькій фортеці, архітектурні об'єкти якої входять до Державного реєстру нерухомих пам'яток України і збагачують її культурний фонд, то другий – українському художникові, представникові абстрактного експресіонізму Тарасу Триндику, якому притаманна «витонченість відтворення атмосферності, широти, простору, світла та барв природи з незмінно присутнім символіко-містичним відлунням» [5, с.2].

Обидва проєкти мають велике значення для культурної та освітньої сфер України. Адаже адресатом вони мають не тільки широку громадськість, а

перш за все самих учасників процесу їх творення - студентську молодь, яка знайомиться з культурним надбанням та історією своєї Країни, мистецькими художніми напрямками та їх представниками, архівним та сучасним іконографічним матеріалом, музичною культурою. Вибудовуючи візуальну історію у творчій спільноті вони навчаються толерантності взаємоспілкування і взаємовідносин, проявляти креативність та генерувати нові ідеї, знаходити адекватні засоби мультимедійних технологій для втілення ідеї творчого проєкту.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження виявило особливості застосування арт-дирекшену як візуально-креативної стратегії, що надихає, спрямовує творчій пошук, допомагає створенню звукозорового образу всіма засобами, які має в своєму розпорядженні поетика екранного твору.

Застосування арт-дирекшену під час розробки і створення культурних проєктів ствердило його значення як тренінгового майданчика для формування проєктної культури викладачів і студентів, допомагаючи першим досягати гуманістичних цілей освітнього процесу, останнім – формуватися як особистість, яка здатна не лише до реалізації творчих ідей, а й проєктування власної долі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арт-директор арт-дирекшн. Rutorika Digital Agency. URL: <https://rutorika.ru/corporate/art-direktor-pro-art-direkshn/>
2. Mall Dan. Art Direction and Design. November 02, 2010. A List Apart. URL: <https://alistapart.com/article/art-direction-and-design/>
3. Marcus&AD. There is a Difference Between Design And Art Direction. Jan 17, 2017. URL: <https://medium.com/@MarcusandAD/there-is-a-difference-between-design-and-art-direction-a807b69f819b>
4. Clinton Harn. What is Art Direction & Production Design? URL: <https://www.zacuto.com/blogs/blog/what-is-art-direction> =
5. Маліков В. Живопис емоційної чистоти. Буклет до експозиції живопису Тараса Триндика. Київ: ArtArea. 2020. 2 с.

DOVZHENKO I.

ART DIRECTION AS A VISUAL-CREATIVE STRATEGY CULTURAL PROJECTS

The subject of consideration is the genesis and main stages of development of the concept of "art direction". The work analyzes the interrelationships of art direction as a creative activity in spatial and spatio-temporal arts: audiovisual, design, considers the concept of "art direction" as a multivariate plan for visualizing the creative idea of a creative project, reveals the features of the use of art direction during development and creating an audiovisual project.

Key words: art direction, cultural projects, visual and creative strategy.